

118 200
290

Sprawozdanie

komisyi prawniczej

w sprawie: a) wniosku posła A. Brunickiego i tow. o przekazanie całych nadwyżek z obrotu kas sierocych na cele wychowania ubogich, zaniedbanych dzieci, oraz co do użycia gminnych funduszków, ubogich na tworzenie zakładów wychowawczych dla dzieci bez opieki, lub zaniedbanych, — następnie b) co do petycyi „Radcy opiekuńczej“ w Krakowie o budowę krajowych zakładów, sierocych i o zmianę ustaw co do kosztów utrzymania i wychowania dzieci.

Wysoki Sejmie!

Co do pierwszej części wniosku posła A. Brunickiego, to zauważa się, że Wys. Sejm już uchwałą z dnia 5. marca 1907. powziął rezolucyę, wzywającą c. k. Rząd, ażeby — ze względu, że ustawa z dnia 3. czerwca 1901. Dpp. Nr. 62 o przekazaniu krajom pewnego procentu nadwyżek z obrotu kas sierocych zbiorowych już z końcem r. 1910. przestaje obowiązywać — przedłożył możliwie jak najrychlej Radzie Państwa nowy projekt ustawy w tym kierunku, iżby wszystkie z końcem r. 1910 urosłe nadwyżki z obrotu — po zatrzymaniu odpowiedniej rezerwy — a następnie corocznie nadwyżki przekraczające te rezerwy były w całości przekazywane krajom.

Na rezolucyę tę otrzymał Wydział krajowy w listopadzie z r. odpowiedź z c. k. Ministerstwa, że Rząd nie może się jeszcze oświadczyć w tym względzie, gdyż wyczekiwać trzeba dalszych doświadczeń co do skutków dotychczasowego sposobu użycia tych nadwyżek, a nadto dla uregulowania tej sprawy także rozwój ustawodawstwa na polu wychowania sierót i opieki nad niemi będzie miarodajnym. W każdym razie nie omieszka Rząd o ewentualnych dalszych zarządzeniach w sprawie nadwyżek z kas sierocych wcześniej zawiadomić reprezentacye krajowe.

Ponieważ tedy dotychczasowa ustawa o nadwyżkach kas sierocych już wkrótce przestanie obowiązywać, a od przyszłego ustawowego uregulowania tej sprawy zależy nie tylko dalsze utrzymywanie kilkuset sierót kosztem funduszu sierociego wychowywanych, lecz także wszelka dalsza akcja krajowa na polu opieki i wychowywania ubogich dzieci, przeto pożądanem jest, by jak najspieszniej, a już najpóźniej w roku przyszłym rozstrzygnięta została ostatecznie ta kwestya, czy i w jakiej mierze kraj liczyć może na udział w nadwyżkach z obrotu kas sierocych.

Dlatego zgodnie z wnioskiem, który domaga się wydania odnośnej ustawy już w r. 1909, Komisya proponuje odpowiednią rezolucyę z wezwaniem do c. k. Rządu.

Co się tyczy drugiej części wniosku posła A. Brunickiego w sprawie ewentualnego użycia gminnych funduszków ubogich na tworzenie zakładów wychowawczych dla sierót, to komisya nadmienia że Wys. Sejm uchwałą z dnia 5. marca 1907 polecił Wydziałowi krajowemu, aby wziął pod rozwagę i zbadał, czyby fundusze gmin, pochodzące z grzywien karnych nie mogły być użyte na tworzenie po powiatach domów zaopatrzenia i wychowania ubogich sierót.

Gdy jednakże Wydział krajowy w tym kierunku nie przeprowadził żadnej akcji, ograniczywszy się tylko na stwierdzeniu, że sprawa ta w ogóle dla szczupłości funduszu krajowego sierociego jest jeszcze przedwczesną — przeto Wys. Sejm już w bieżącej sesji na wniosek komisji prawniczej i w załatwieniu powyższego sprawozdania Wydziału krajowego polecił temuż uchwałą z dnia 7. października 1908. bezzwłoczne wykonanie uchwały sejmowej z 5. marca 1907.

Myśl zatem poruszona we wniosku p. A. Brunickiego znalazła już wyraz w powyższej rezolucyi, wobec czego Komisya mimo tego, że myśl tę w zupełności podziela, nie widzi potrzeby ponawiania tego żądania, uważa tę część wniosku obecnie za bezprzedmiotową.

Ponieważ — jak to już wyżej zaznaczono — kwestya przyznania krajowi nadwyżek z obrotu kas sierocych, względnie udziału, jaki przypadnie krajowi z tych nadwyżek po r. 1910, wiąże się ściśle z dalszą akcją krajową na rzecz ubogich sierót, — przeto Komisya uznaje za wskazane tem samem sprawozdaniem objąć także poruszoną w petycji „Rady opiekuńczej“ w Krakowie sprawę budowy krajowych zakładów sierocych.

Sprawa ta już od lat kilku przychodzi na porządek dzienny Wys. Sejmu.

I tak przy wprowadzeniu w życie ustawy z 2. lutego 1905 o użyciu nadwyżek z obrotu Kas sierocych zbiorowych Wydział krajowy w swem sprawozdaniu podniósł, że sumę, jaką kraj otrzymał tytułem udziału w nadwyżkach z obrotu kas sierocych za lata 1901 1904, należy kapitalizować jako fundusz rezerwowy do dyspozycji i dezyeyi Wys. Sejmu, jak np. na ewentualne założenie krajowego zakładu dla sierót.

W załatwieniu tego sprawozdania powziął też Wys. Sejm na wniosek Komisji administracyjnej uchwałę w dniu 15. listopada 1905, którą polecono Wydziałowi krajowemu, aby wziął pod rozwagę, czy nie należałoby we wschodniej i zachodniej części kraju założyć po jednym zakładzie wychowawczym krajowym dla sierót i dzieci zaniedbanych lub opuszczonych.

Wykonując tę rezolucyę, przedłożył Wydział krajowy w r. 1906 sprawozdanie tej treści, iż kwestyę założenia krajowych zakładów sierocych uważa za przedwczesną nie tylko zasadniczo, ale i pod względem finansowym, a to z uwagi na stan krajowego funduszu sierociego zanadto skromny, ażeby można było już teraz zająć

się kwestyą tworzenia takich zakładów, których ufundowanie i utrzymanie musiałyby niewątpliwie bardzo znaczne i dotkliwe ciężary na kraj nałożyć.

Komisya administracyjna w roku ubiegłym rozpatrując to sprawozdanie, przyszła również do przekonania, że powyższe polecenie Wys. Sejmu co do założenia choćby dwóch krajowych instytucji wychowawczych jest ze względów finansowych nie do urzeczywistnienia.

W tym też duchu opiewała rezolucya Wys. Sejmu uchwalona w dniu 5. marca 1907, którą przyjęto powyższe sprawozdanie Wydziału krajowego do wiadomości, oraz polecono wziąć pod rozagę sprawę stworzenia po powiatach domów zaopatrzenia i wychowania ubogich sierót, kwestyi zaś tworzenia krajowych zakładów nie brano już w rachubę.

Poruszyło ją jednak na nowo stowarzyszenie rady opiekuńczej w Krakowie, a to w petycyi wniesionej w marcu 1907 do Wys. Sejmu, która była wprawdzie przedmiotem obrad w Komisji prawniczej we wrześniu 1907, jednakże przez Wys. Sejm nie została załatwiona.

Wniosek Komisji opiewał na odstąpienie tej petycyi Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy.

Wydział krajowy też po zastanowieniu się nad tym przedmiotem, w sprawozdaniu z czynności Departamentu VI. oświadczył, że budowa krajowych zakładów sierocych jest obecnie — dla braków ku temu funduszków — niemożliwą.

Fundusz rezerwowy krajowego funduszu sierocego wynoszący 250.000 K musi być zachowany na zabezpieczenie utrzymania 477 sierót po koniec r. 1910, względnie aż do wydania nowej ustawy o udziale krajów w nadwyżkach z obrotu kas sierocych zbiorowych.

Wtedy bowiem dopiero, gdy nowa ustawa przyzna krajom wyższe niż dotąd udziały w rzeczonych nadwyżkach, będzie można zastanowić się nad kwestyą utworzenia krajowych zakładów dla sierót, względnie zakładania takich instytucji po powiatach.

Co do tych powiatowych zakładów sierocych to już w bieżącej sesyi na wniosek Komisji prawniczej powziął Wys. Sejm w dniu 7. października 1908 uchwałę, którą poleca Wydziałowi krajowemu, aby bezzwłocznie przystąpił do wykonania uchwały sejmowej z 5. marca 1907 w sprawie tworzenia po powiatach w kraju domów zaopatrzenia i wychowania ubogich sierót i dzieci zaniebanych.

Kwestya krajowych zakładów sierocych pozostała jednak dotąd jeszcze otwartą i nawet w przygotowawcze stadyum nie weszła, ponieważ Wydział kraj. dla niepomysłnego stanu finansów krajowych postanowił nie rozpoczynać w tej mierze żadnej akcji, a zresztą — jak sam w tegorocznem sprawozdaniu zaznacza — nie otrzymał w tym kierunku żadnych poleceń ani wskazówek od Wys. Sejmu.

Komisya jednak jest zdania, że nie można zadowolnić się dotychczasowem załatwieniem kwestyi sierocej, a mianowicie stwierdzeniem, że niema odpowiednich funduszków na utworzenie krajowych zakładów dla sierót i że dlatego sprawę tę odłożyć trzeba ad feliciora tempora.

Kwestya sieroca stając się coraz groźniejszą, stanowi poważne niebezpieczeństwo społeczne, to też nie można jej załatwienia odkładać, ani pozostawiać do rozwiązania prywatnej dobroczynności, — lecz kraj powinien ująć ją w swe ręce i znaleźć sposób i środki do jej skutecznego załatwienia.

Komisya nie zapoznaje trudności, jakie będą do pokonania pod względem finansowych podstaw tej kwestyi; ale z drugiej strony uważa sprawę tworzenia krajowych zakładów sierocych za tak aktualną i tak w obecnej chwili ważną, że

nie waha się wyrazić zdania, iż środki do zrealizowania tej myśli znaleźć się powinny i znaleźć się muszą.

Obmyśleć więc należy źródła, z których płynąć mają fundusze na budowę i utrzymanie krajowych zakładów dla sierót i w tym kierunku poczynić już teraz potrzebne ku temu kroki, przeprowadzić gruntowne studia i badania.

Komisya nie może też w tym względzie wystąpić już teraz z jakimś szczegółowym projektem stworzenia źródeł, rzuca tylko myśl, której rozwinięcie i urzeczywistnienie zależeć musi od wyniku ścisłego badania, sądzi jednak, że nie jest niemożliwem stworzyć potrzebny fundusz n. p. przez wprowadzenie odrębnych opłat krajowych na rzecz sierót i to ustawowo uregulować.

W tym też duchu stawia komisya poniżej wniosek na uchwalenie odpowiedniej rezolucyi.

Co do drugiego punktu petycji „Rady opiekuńczej“ t. j. co do zmiany dotychczasowej ustawy o swojszczyźnie i innych przepisów w tym kierunku, aby gminy od obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania ubogich niezaopieczonych dzieci aż do 14. roku życia zostały zwolnione, a obowiązek ten przeszedł na fundusz krajowy, to komisya podziela w zupełności zdanie Wydziału krajowego, wyrażone w sprawozdaniu, że kwestya ta zbyt ważna, wkraczająca w reformę ustawodawstwa gminnego i innych ustaw państwowych, jako trudna zresztą do rozwiązania, nie może być dorywczo traktowaną.

Zmiana zaś ustawy o swojszczyźnie, jako ustawy państwowej, nie leży w kompetencji Sejmu.

Zresztą i ta akcyja musiałaby nałozżyć na fundusz krajowy znowu bardzo znaczne ciężary, a nadto byłaby przedwczesną z uwagi na to, że c. k. Rząd już przy wejściu w życie ustawy państw. z 3. czerwca 1901, (o nadwyżkach z obrotu kas sierocych) zaznaczył, że staranie i wychowywanie zaniedbanych dzieci wymaga ustawowego uregulowania wychowawczej opieki na koszt publiczny i dlatego wdrożono między interesowanymi ministerstwami pertraktacye celem wniesienia takiego projektu ustawy.

Jakkolwiek od czasu tego już kilka lat upłynęło, a uregulowanie tej kwestyi w drodze ustawy dotąd nie nastąpiło, to jednak wobec tego, że obecnie c. k. Rząd z okazji 60-cio letniego jubileuszu panowania Najjaśniejszego Pana i w myśl wielkodusznych intencji Monarchy wdrożył już na szeroką skalę akcyę co do uregulowania opieki nad sierotami i zaniedbanymi dziećmi, to spodziewać się należy, że ta doniosła społeczna sprawa doczeka się niebawem pomyślnego załatwienia.

Z tych powodów komisya sądzi, że na razie niema potrzeby podejmowania akcyi w kierunku w 2-gim ustępie petycji wskazanym, lecz ogranicza się na zaproponowaniu odpowiedniej rezolucyi do c. k. Rządu o przyspieszenie ustawowego uregulowania sprawy wychowawczej opieki nad sierotami.

Na podstawie więc powyższych wywodów Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby już w r. 1909 przedłożył Radzie państwa projekt ustawy, mocą której kasy sieroce zbiorowe przekazywałyby krajom na cele wychowania dzieci bez opieki, zaniedbanych i na zaniechanie narażonych całkowitą sumę nadwyżek z obrotu, jakie wypadną z końcem r. 1910 i lat następnych, zatrzymując tylko odpowiednią rezerwę.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby niezwłocznie wziął pod rozwagę sprawę utworzenia przynajmniej dwóch krajowych zakładów sierocych i w tym celu obmyślił odpowiednie źródła finansowe, z którychby koszta założenia i utrzymania takich zakładów mogły być pokryte — i najbliższej sesji przedłożył Sejmowi sprawozdanie.

3) Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby jak najrychlej uregulował w drodze ustawowej wychowawczą opiekę nad sierotami i zaniedbanymi dziećmi na koszt publiczny.

Maiss
przewodniczący.

Wrześniowski
sprawozdawca.

